

Потреби ведення господарської діяльності все у більшій мірі залежать від інтелектуальної власності, що потребує інформаційного забезпечення та створюючи прозорі, швидкі та доступні умови ведення нової економічної політики держави.

УДК 330.341+331.101.5

Панькова О.В.,

пров. наук. співробітник, к.соц.н., доцент,
Інститут економіки промисловості НАН України

Іщенко О.В.,

пров. економіст,
Інститут економіки промисловості НАН України
Україна, Київ

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ДОСЛІДНИЦЬКІ ПРІОРИТЕТИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Процеси глобалізації та потреби розвитку України на засадах конкурентоспроможності обумовлюють зміни національної економіки в контексті цифровізації та сталого розвитку. Ці напрями обумовлюють зміни у всіх сферах господарювання та людської життєдіяльності. Нова технологічна революція — цифровізація (діджиталізація), заснована на комп'ютерних технологіях та екологізації виробництва — відкриває нові шляхи для залучення населення до участі в економічних процесах, створює нові умови праці, бізнесові й організаційні моделі, обумовлює зміни розподілу попиту на робочу силу за секторами економіки (див., наприклад, [1, р. 22-23]).

Для України своєчасним і необхідним є проведення досліджень з цифровізації економіки та суспільства, впливу зазначених процесів на параметри зайнятості та соціально-трудова сфера загалом. Уміння використовувати цифрові технології в роботі поступово стають провідними вимогами для більшості професій та спеціалізацій [2]. Кількість робочих місць в Україні, що потребують від працівників принаймні базового розуміння інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, стрімко збільшується, а вміння користуватися технологіями стає основною вимогою до персоналу. На сьогодні саме соціально-трудова сфера буде піддаватись значним змінам та трансформації в умовах циф-

ровізації суспільства та «озеленення» економіки. Реалізація положень Саміту ООН зі сталого розвитку, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, Концепції цифровізації економіки та суспільства на період до 2020 року та подолання системної кризи в країні потребують прискорених змін у впровадженні вимог цифровізації та сталого розвитку. У цих процесах одночасно необхідно спрямувати зусилля на попередження і мінімізації ризиків та небезпек для людини при трансформації соціально-трудової сфери. Застосування традиційних концепцій, моделей і механізмів регулювання соціально-трудової сфери не дозволить ефективно вирішити ці завдання.

У доповіді Римського клубу 2018 року «Давайте! Капіталізм, короткозорість, населення та руйнування планети» зазначається, що майже половина нині існуючих робочих місць піддається високим ризикам автоматизації, а в найближчі десятиліття 80 % усіх професій, як очікується, потребуватимуть інтегрованих навичок STEM [3, р. 49]. Однак такі трансформації не лише створюють нові можливості, але й можуть призвести до низки небажаних соціальних наслідків, зокрема пов'язаних із ліквідацією так званих «коричневих» робочих місць із переважно низьким і середнім рівнем кваліфікації працівників, котрі, як свідчить світовий досвід реструктуризації старопромислових регіонів, часто не здатні швидко перекваліфікуватися й адаптуватись до нових умов. Відповідь на питання про те, яким буде сукупний ефект у соціально-трудовій сфері залежить від складного взаємовпливу значної кількості чинників, а також від специфіки взаємодії суб'єктів соціально-трудових відносин в умовах цифровізації економіки. Зважаючи на існуючу структуру зайнятості в Україні, необхідно критично оцінити можливі сценарії розвитку і визначити концептуальне бачення державної політики, роль і характер взаємодії суб'єктів соціально-трудових відносин щодо гармонійного переходу на принципи цифрової, екологічно стійкої економіки та зведення до мінімуму супутніх ризиків. Очевидно, що застосування виключно традиційних концепцій, моделей і механізмів регулювання соціально-трудової сфери не дозволить ефективно вирішити ці завдання.

Активізація дослідницьких пошуків з проблем цифровізації економіки та суспільства в Україні, їх вплив на систему соціально-трудових відносин дозволить:

виявити особливості процесів активізації трудових і соціальних чинників модернізації економіки та розвитку громадянського суспільства в умовах цифровізації;

дослідити прояви та вплив на вітчизняну сферу праці та зайнятості загальносвітових трендів в сфері соціально-трудових відносин, пов'язаних з цифровізацією економіки та суспільства, а саме: переваги та можливості, позитивні та негативні тенденції;

проаналізувати наявні умови для переходу до цифрових економіки в Україні, здійснити діагностику стану, виявити проблеми, ризики, пов'язані з цими процесами відносно соціально-трудової сфери;

визначити оптимальні шляхи мінімізації ризиків та загроз в трудовій сфері України, пов'язаних з процесами цифровізації економіки та суспільства;

створити та запровадити ефективні безпекові механізми при переході до цифрової економіки, особливо для працюючого населення країни.

Література

1. Report of the HLEG on the Impact of the Digital Transformation on EU Labour Markets (April 2019) / European Commission (doi: 10.2759/586795). URL: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=58412.

2. The Future of Jobs Report 2018, World Economic Forum (WEF). URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf.

3. Weizsäcker E.U. von, Wijkman A. Come on!: Capitalism, Short-Termism, Population and the Destruction of the Planet : Report to the Club of Rome. New York: Springer, 2018. — 220 p.

УДК 314:330.01

Злотников А.Г.,

канд. экон. наук, профессор,

Белорусский торгово-экономический
университет потребительской кооперации

ОСОБЕННОСТИ ДЕМОГРАФИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В ТРЕНДАХ НОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Современная эпоха характеризуется рядом особенностей. Одна из них связана с формированием экономики знаний, а вторая — на этой основе отражает переход к новому этапу промышленной революции — четвертой промышленной (индустриальной, технологической) революции. Прежде всего, акцент делается не про-